

บทที่ ๒ความจำเป็นของตลาดทุนในประเทศไทย

ในบทที่ ๑ ได้ศึกษามาแล้วว่าการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการระดมทุน ซึ่งการระดมทุนเป็นผลมาจากการออมทรัพย์ การออมทรัพย์เป็นผลมาจากรายได้ สำหรับประเทศไทยกำลังพัฒนาอย่างเช่นประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะมีการออมทรัพย์ แต่ไม่สามารถระดมเงินออมไปใช้ให้ถูกเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกของตลาดทุนเข้าทำการระดมทุนดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงและความจำเป็นที่จะต้องมิตลาดทุนในประเทศไทย และนโยบายตลอดจนมาตรการที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดทุนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๓

ความจำเป็นที่จะต้องมิตลาดทุน

โดยปกติตลาดทุนจำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุผล ๒ ประการ คือ ประการแรก เมื่อประเทศมีนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งต้องใช้เงินทุนระยะยาวเป็นจำนวนมาก ตลาดทุนจะช่วยเข้าไประดมทุนระยะยาวเพื่อใช้ในการดำเนินงานดังกล่าว อีกประการหนึ่งตลาดทุนจะเกิดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมการเคลื่อนไหวของตราสารในตลาดทุนที่เกิดขึ้นเองตามวิวัฒนาการของสถาบันการเงิน เพื่อให้การเคลื่อนไหวอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดการเก็งกำไรมากเกินไปจนเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจในประเทศไทยนั้นตลาดทุนเกิดขึ้นเพราะเหตุผลประการแรกเป็นสำคัญ

เนื่องจากลักษณะเศรษฐกิจของประเทศไทยในอดีตและปัจจุบันขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ความต้องการทางการเงินระยะยาวจึงมีจำกัด เงินทุนเพื่อดำเนินการในภาคเกษตรกรรมนี้ได้มาจากแหล่งต่อไปนี้ คือ

๑. เงินทุนของตัวเอง
๒. เงินทุนจาก "ตลาดการเงินที่ไม่เป็นทางการ" (Unorganized Financial Market) ซึ่งประกอบด้วยเงินทุนจาก "ตลาดเงินและตลาดทุนที่ไม่เป็นทางการ"
๓. เงินทุนจาก "ตลาดการเงินที่เป็นทางการ" (Organized Financial Market) ทั้งสองแห่ง ก็จากตลาดเงินและตลาดทุน

สำหรับเงินทุนซึ่งได้มาจากตลาดการเงินที่ไม่เป็นทางการ (Unorganized Financial Market) ในประเทศไทย นั้น มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน และนับว่ามีจำนวนมากเมื่อเทียบกับเงินทุนที่ผ่านมาจากตลาดการเงินที่เป็นทางการ วิธีการโยกย้ายเงินจากผู้มีเงินออมไปสู่มือของการเงินออมเพื่อนำไปลงทุนในภาคเกษตรนั้นมีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การให้กู้ การจำนำ การขายฝาก การเดินแชร์ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งแต่ละวิธีมีการดำเนินงานเป็นลักษณะเฉพาะ เช่น อัตราดอกเบี้ยจะสูงหรือต่ำ แลสแตกกรณีถ้าเป็นผู้จกคนเคยหรือสนิทสนมมาก หรือเป็นลูกค้าเก่าที่มีประวัติการชำระคืนดี หรือเป็นลูกค้าที่มีมูลค่าประกันดีเชื่อถือได้ ดอกเบี้ยอาจจะต่ำกว่าผู้ที่ไม่สนิทสนมหรืออยู่เป็นลูกค้าใหม่ ส่วนเงื่อนไขอื่น ๆ อาทิเช่น วิธีแบ่งงวดการชำระงวดละเท่าใด หลักประกันเงินกู้อะไรหรืออื่น ๆ เท่าที่จะตกลงกันเป็นราย ๆ ไปนั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้กู้เป็นสำคัญ ระยะเวลาดการให้กู้ยืมนั้นปกติเป็นระยะสั้นและปานกลาง ไม่นิยมระยะยาว สำหรับในการปฏิบัติ นั้นถึงแม้จะเป็นการกู้อะยะสั้น แต่สามารถต่อสัญญาออกไปอีกได้ นอกจากนั้น เจ้าของเงินกู้อาจได้แก่เศรษฐีที่คิด พอค่า ไม่มีความสนใจว่า ผู้กู้อาจจะนำเงินนั้นไปลงทุนทางเกษตรจริงหรือไม่ บางครั้งอาจนำไปใช้เพื่อกิจการอื่น ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยตรงก็ได้

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การให้กู้ยืมใน Unorganized Financial Market อาศัยหลัก "ความสัมพันธ์และความสัมพันธ์" (friends and relation) ^{๒/} เป็นหลักสำคัญ

^{๒/} Alex A. Rozental. Finance and Development in Thailand. New York. Praeger Publisher 1970 p. 353

สำหรับเงินทุนซึ่งได้มาจาก "ตลาดการเงินที่เป็นทางการ" (organized Financial Market) ซึ่งมีทั้งเงินทุนระยะสั้นที่ได้จากตลาดเงิน และเงินทุนระยะยาวที่ได้จากตลาดทุน นั้น นับว่ามีจำนวนน้อย โดยผ่านทางสถาบันการเงินเพียงไม่กี่แห่ง ซึ่งจะขอลาดำเนินรูปโครงสร้างของสถาบันการเงินในประเทศไทยดังนี้ คือ

โครงสร้างสถาบันการเงินของประเทศไทย ประกอบด้วย

๑. ธนาคารแห่งประเทศไทย
๒. ธนาคารพาณิชย์
๓. สถาบันการเงินอื่น ๆ ได้แก่
 - ๓.๑ ธนาคารออมสิน
 - ๓.๒ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 - ๓.๓ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม
 - ๓.๔ สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม
 - ๓.๕ กิจการประกัน
๔. บริษัทเงินทุนและตลาดทุน

๑. ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand)

เป็นธนาคารกลางของประเทศ ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ โดยได้รับทุนประเดิมจากรัฐบาล ๒๐ ล้านบาท พร้อมทั้งได้รับโอนสินทรัพย์สุทธิของสำนักงานธนาคารชาติไทยมาเป็นเงินสำรองธรรมดา

หน้าที่สำคัญที่สุดของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็คือรักษาเสถียรภาพทางการเงิน สำหรับหน้าที่ที่ถือว่าเป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารกลางได้แก่ การออกธนบัตร การเป็นนายธนาคาร ของธนาคารพาณิชย์ การเป็นนายธนาคารของรัฐบาล การเป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาล และการดำเนินกิจการการเงินระหว่างประเทศ

๒. ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์หมายถึงการประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น ก) ใหญ่ยืม ข) ซื้อขายหรือเก็บเงินตามตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ค) ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ ทั้งนี้จะประกอบธุรกิจประเภทอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำด้วยหรือไม่ก็ตาม^{๒/} สำหรับการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์สามารถทำได้ในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในการอนุญาตนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากกว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ ธุรกิจที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ก็คือ การระดมทุนโดยรับฝากเงินและการใหญ่ยืม ซึ่งเป็นทางช่วยพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสำคัญ นอกจากนั้นยังมีการให้บริการอื่น ๆ อีกด้วย วิธีการรับฝากเงินนั้น แบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ

ฝากเผื่อเรียก (รวมถึงการฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาไม่ถึง ๓ เดือน) อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๐.๐๑ ต่อปี

ฝากออมทรัพย์ ซึ่งใช้สมุดคู่ฝาก อัตราดอกเบี้ยไม่เกิน ๓.๕ ต่อปี

ฝากประจำ ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๖ เดือน อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๕.๐ ต่อปี ในประเภทระหว่าง ๖ - ๑๒ เดือน อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๖ ต่อปี และประเภท ๑๒ เดือนขึ้นไป อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๗ ต่อปี

^{๒/}

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ๒๕๐๕

๓. ธนาคารออมสิน จัดตั้งขึ้นโดย พรบ.ธนาคารออมสิน พ.ศ. ๒๔๘๘ ตาม พรบ.นี้ ธนาคารออมสินมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน คือ "เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพแห่งสังคมในทางทรัพย์สิน" ธุรกิจของธนาคารมีดังนี้คือ

- รับฝากเงินออมสิน
- ออกพันธบัตรออมสินและสลากออมสิน
- รับฝากเงินออมสินเพื่อสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว
- รับทำรับจ่ายและโอนเงิน
- ซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาลไทย
- ลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งรัฐมนตรีอนุญาต
- การออมสินอื่น ๆ ตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้
- กิจกรรมอันพึงเป็นงานธนาคาร ตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

ในปัจจุบันธนาคารออมสินมีสาขาทั้งหมด ๒๕๑ แห่ง และตัวแทนอำเภออีก ๒๔ แห่ง หน่วยรับฝากเคลื่อนที่อีก ๒๓ แห่ง

ส่วนการดำเนินงานลงทุน และแสวงหาผลประโยชน์ของธนาคารออมสินนั้น ถูกจำกัดโดยนโยบายของรัฐบาล ว่าควยการให้ธนาคารออมสินนำเงินที่ได้รับไปลงทุนในรูปพันธบัตรรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ การให้กู้ยืมแก่องค์กรรัฐบาล หรือเอกชนมีไม่มากนัก

๔. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจัดตั้งขึ้นตาม พรบ.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๘ มีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือการดำเนินงานของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร ฉะนั้นธนาคารจึงมีอำนาจกระทำการหลายประการ จะขอกล่าวที่สำคัญดังนี้คือ

๑. ให้กู้เงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตร
๒. จัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานของธนาคาร
๓. รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนด เว้นแต่ประเภทที่ใช้เช็คในการถอน

๔. ออก ชื่อ หรือขายตั๋วเงินหรือตราสาร เปลี่ยนมืออื่นใด รวมทั้ง เก็บเงินตามตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมือดังกล่าว
 ๕. ชื่อหลักทรัพย์ของรัฐบาล ตามที่เห็นสมควร
 ๖. จักให้มีการสงเคราะห์แก่พนักงาน ลูกจ้าง ฯลฯ
 ๗. การกระทำอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร
๕. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม

ในปี ๒๕๐๒ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ถูกตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๐๕, ๒๕๐๖ และ ๒๕๑๐) ทั้งนี้โดยคำแนะนำและความช่วยเหลือของธนาคารโลก (IBRD) โดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือการจัดตั้ง การขยาย และปรับปรุงให้ทันสมัยในการอุตสาหกรรม^{๓/} ส่วนเอกชนต่าง ๆ และสนับสนุนให้มีหุ้นส่วนเอกชน ทั้งในและนอกประเทศเข้าร่วมในธุรกรรมดังกล่าว

ขอบเขตในการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๗ ข้อคือ

๑. ให้อุปการะในด้านการเงิน ด้วยวิธีให้กู้ยืมเงินระยะยาว หรือระยะปานกลาง โดยมีหรือไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือด้วยวิธีซื้อหรือเข้าซื้อหุ้น หรือหลักทรัพย์อย่างอื่น ๆ หรือด้วยวิธีจัดให้ใครส่วนใดอย่างอื่น ๆ

^{๓/} การอุตสาหกรรม หมายถึง การประกอบอุตสาหกรรม และหมายรวมถึงการทำหัตถกรรม การดำเนินกรรมวิธีและซ่อมสิ่งของ การทำเหมืองแร่ การผลิตและจำหน่ายพลังไฟฟ้า หรือพลังงานอย่างอื่น การขนส่ง การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การก่อสร้าง และเกษตรกรรมพาณิชย์

๒. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหาร และจัดการทางเทคนิคแก่การระ
อุตสาหกรรมส่วนเอกชน และให้บริการเกี่ยวกับการบริหารและการ
จัดการแก่ธุรกิจดังกล่าว
๓. ประกันข้อผูกมัดและหลักทรัพย์อื่น
๔. ประกันการชำระเงินที่กู้ยืมจากแหล่งกู้ยืมส่วนเอกชน
๕. จัดให้มีเงินกลับมาลงทุนใหม่ด้วยวิธีขายทรัพย์สินที่บริษัทได้มาจาก
การลงทุน
 ๖. กู้ยืมเงินในหรือนอกราชอาณาจักรเพื่อธุรกิจของบริษัท
 ๗. ส่งจ่าย รับรอง หรือสลักหลังตั๋วแลกเงินหรือใช้เงินตามตั๋วแลกเงิน
เพื่อประโยชน์ของธุรกิจของบริษัท

ในปัจจุบันมีผู้ถือหุ้น ๑๓๓ ราย เป็นธนาคารเดี่ยว ๗๐.๕ % บริษัทลงทุนถือไว้
๑๕.๗ % บริษัทประกัน ๔.๐ % เอกชนและนิติบุคคล ๘.๘ %

๖. กิจการประกันชีวิต

ในปี ๒๕๗๒ มีกิจการของบริษัทประกันชีวิตขึ้นในประเทศไทย แต่กิจการเริ่ม
ดำเนินอย่างจริงจังในปี ๒๕๕๕ ประเภทธุรกิจประกันชีวิตแยกกล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

๑. การประกันชีวิตแบบธรรมดา (Ordinary Life insurance)

ดำเนินงาน ๔ แบบ คือ

๑.๑ แบบสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance) คือสัญญา
ที่ผู้รับประกันจะจ่ายเงินให้ผู้รับประโยชน์ ถ้าผู้เอาประกันถึงแก่กรรมในระยะเวลา
กำหนด และจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตถ้ามีชีวิตรอดอยู่จนระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา

๑.๒ แบบเยาวชนสงเคราะห์ (Juvenile Polycy) กรณีนี้ผู้เยาว์
เป็นผู้เอาประกัน ผู้ปกครองจะเป็นผู้ยื่นขอประกัน จะจ่ายให้ในกรณีที่ผู้เยาว์มรณะหรือเพื่อ
ทุนการศึกษา

๑.๓ แบบจำกัดเวลา (Term Insurance) คือข้อสัญญาที่ให้ ความคุ้มครองในชั่วระยะเวลาจำกัด โดยผู้รับประกันจะจ่ายเงินให้เมื่อผู้เอาประกันถึง แกมรณะในเขตเวลากำหนด

๑.๔ แบบตลอดชีพ (Whole Life Insurance) เป็นสัญญาที่ บริษัทสัญญาจะจ่ายเงินให้เมื่อผู้เอาประกันถึงแกมรณะไม่ว่าเมื่อใด ฉะนั้นกรณีผู้รับประกัน จึงไม่ใช่อุเอาประกัน กรณีนี้เป็นการคุ้มครองระยะยาวมีทุนประกันสูง

๒. การประกันชีวิตเพื่อการอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตแก่คนชั้นกรรมกร หรือคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งไม่มีรายได้ พอที่จะประกันแบบธรรมดาได้ วิธีประกันแบ่งเป็น แบบสะสมทรัพย์ และแบบจำกัดเวลา

๓. การประกันชีวิตหมู่ (Group Life Insurance) คือการประกันชีวิต ของบุคคลเกิน ๑ คน ขึ้นไป ในกรรมกรรมฉบับเดียว โดยนายจ้างเป็นผู้ประกันให้คนงานของ ตนเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่ง

๗. สำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม ตั้งเมื่อมกราคม ๒๕๐๗ ตามโครงการ เงินกู้เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ และอยู่ในกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ

๑. ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบ การอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ควรได้รับการสนับสนุน แต่ขาดเงินตั้งกิจการใหม่
๒. ช่วยอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ทำอยู่แล้ว
๓. ให้ความปรึกษาแนะนำงานแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อม

สำนักงานธุรกิจ ฯ ใหญ่เงินระยะปานกลางและระยะยาวโดยดำเนินงานรวม กันระหว่างกระทรวงการคลัง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล (ธนาคารกรุงไทย)

๘. บริษัทเงินทุนและตลาดทุน สถาบันทั้งสองนี้นับว่าเป็นสถาบันที่ใหม่สำหรับ ประเทศไทย การดำเนินงานและบทบาทในการระดมทุนยังมีจำกัด

ลักษณะสำคัญของโครงสร้างสถาบันการเงินของไทยนั้นสามารถสรุปได้ว่า มีจำนวนสถาบันการเงินน้อยประเภท ธนาคารพาณิชย์ มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งถ้าไม่นับธนาคารแห่งประเทศไทย และความสามารถในการสนองความต้องการทางการเงินให้แก่ภาคเอกชนนั้น สถาบันการเงินทำได้น้อยมาก ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรม

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯ ฉบับที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้เน้นการพัฒนาประเทศในทางอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการที่เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมทำให้ไม่สามารถจัดอาหารรายได้ทำให้หมดไปได้ เพราะผลผลิตทางเกษตรกรรมไม่มีความแน่นอน ขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และการแข่งขันในตลาด ภัยเหตุผลดังกล่าว ความไม่เอื้ออำนวยในการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่อาศัยวัตถุดิบในประเทศและอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนสินค้าเข้า จึงมีมากขึ้นเมื่อเป็นเช่นนี้ ความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนทางอุตสาหกรรมจึงมีมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นเงินทุนระยะยาวและอัตราดอกเบี้ยต่ำ จากการศึกษาปรากฏว่า การลงทุนภาคอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือในปัจจุบัน เงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากเงินทุนของธุรกิจเองถึง ๘๐ % มีผ่านทาง Organized Financial Market น้อยกว่า ๗ % และได้มาจาก Unorganized Financial Market อีกประมาณ ๒๐ % ^{๕/} หรืออาจกล่าวได้ว่าสถาบันการเงินในประเทศไทยซึ่งมีไม่กี่ประเภทนั้นไม่อาจระดมทุนสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรมดังกล่าวได้ ทำให้การลงทุนเกิดปัญหาว่าจะนำเงินจากที่ใดมาลงทุนนอกเหนือไปจากเครดิตจากธนาคารและสถาบันการเงินอื่นเท่าที่มีอยู่แล้ว และที่สำคัญที่สุดก็คือต้องเป็นเงินที่ดอกเบี้ยไม่สูงนักกับมีระยะเวลาใช้คืนระยะยาวด้วย ปัญหาดังกล่าวนี้จะสามารถแก้ไขได้โดยวิธีการหาทุนของตลาดทุนซึ่งอาจเป็นวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้แก่ การเสนอขายหุ้นสามัญของบริษัทให้แก่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเสนอขายหุ้นของ

๕/

กิจการที่ค้างมานานแล้ว หรือเป็นกิจการที่กำลังจะก่อตั้ง นอกจากนั้นยังมีการเสนอขาย
หุ้นประเภทอื่น ๆ คือ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ หรือหุ้นที่แปลงสภาพได้ ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว
ในบทที่ ๑ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะสามารถระดมทุนที่ระจกกระจายอยู่ทั่วไปในตลาด
การเงินที่ไม่เป็นทางการให้เข้ามารวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
เพราะประโยชน์ของตลาดหุ้นในการลงทุนนั้นสามารถสรุปที่สำคัญ ๆ ได้หลายประการคือ

๑) ประโยชน์ต่อผู้ออกหลักทรัพย์จำหน่าย

๑.๑ จะสามารถระดมเงินทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อยู่ใน "ตลาด
การเงินที่ไม่เป็นทางการ" มาใช้ในการเริ่มกิจการและขยายกิจการของธุรกิจ โดย
ปกติในประเทศกำลังพัฒนาจะระดมทุนจากบุคคลและญาติพี่น้อง ^{๕/} เพราะถือว่า
ระยะเวลาในการใช้คืนยาว หรือไม่มีระยะเวลาใช้คืนเลย สะดวกในการดำเนินงาน
และไม่เป็นภาระแก่บริษัท แต่วิธีการนี้เป็นผลเสียในลักษณะที่สามารถระดมทุนมาใช้ได้
เพียงจำนวนจำกัด แต่ถาเป็นการระดมทุนจากประชาชนทั่วไปโดยการออกจำหน่ายหุ้น
หรือหุ้นกู้ จะได้เงินทุนจำนวนมากกว่านั้น หรือในกรณีที่มีการดำเนินงานของธุรกิจนั้นต้อง
อาศัยเงินทุน การระดมทุนโดยวิธีการของตลาดหุ้นจะช่วยใหม่บริษัทลดภาระเงินกู้ลงไปได้
อีก กล่าวคือ โดยปกติการกู้เงินเพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ ส่วนใหญ่จากธนาคารพาณิชย์
แต่เมื่อมีผู้กู้หลายรายและหลายสาขา ธนาคารพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องจัดสรรแบ่งเงินให้
ตามที่เหมาะสม ปรากฏว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ จนถึงปัจจุบันการใหญ่เงินของธนาคาร
พาณิชย์หนักไปทางใหญ่เพื่อการค้าเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในปี ๒๕๐๗ ใหญ่เพื่อการค้า
ประมาณ ๓,๐๐๐ ล้านบาท แต่ใหญ่เพื่อการอุตสาหกรรมเพียงประมาณ ๑,๐๐๐
ล้านบาท ส่วนในภาคอื่น ๆ ใหญ่เป็นจำนวนเล็กน้อยไม่ถึง ๑,๐๐๐ ล้านบาท ในปี
๒๕๑๔ ใหญ่เพื่อการค้าประมาณ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท ใหญ่เพื่ออุตสาหกรรมเพียง
ประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๕ จำนวนใกล้เคียงกับปี ๒๕๑๔ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า

^{๕/} Rozental, Op.cit 352

กิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ไม่สามารถพึ่งบริการของธนาคารพาณิชย์ได้ ก็จะต้องไปใช้เงินกู้ใน "ตลาดการเงินที่ไม่เป็นทางการ" ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น วิธีแก้ไขที่คิดคือการออกหุ้นบริษัทจำหน่ายแก๊สธรรมชาติ หรือออกหุ้นเมื่อต้องการเงินอย่างรวดเร็ว

๑.๒ เป็นการสร้างตลาดหุ้นของตนเองให้คึกคัก มีผู้สนใจและรู้จักกิจการมากขึ้น หุ้นของบริษัทจะมีสภาพคล่องมากขึ้น ผลพลอยได้อีกประการหนึ่งคือ ผู้ถือหุ้นจะสนับสนุนกิจการที่ตนมีหุ้นอยู่

๒. ประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ลงทุนหลักทรัพย์

๒.๑ มีรายได้จากเงินปันผล ดอกเบี้ย และ CAPITAL GAIN (คือรายได้ที่เกิดจากการที่หุ้น หรือหลักทรัพย์ที่ซื้อไว้มีราคาสูงขึ้น ทำให้เกิดกำไรเป็นรายได้อย่างหนึ่ง) สำหรับประเทศไทยเรามีปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ข้อนี้ เพราะเงินปันผลและดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์จะเสียภาษีอีกครั้งหนึ่ง หลังจากบริษัทได้เสียไปแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อเทียบกับรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากซึ่งไม่ต้องเสียภาษี ยิ่งหลังจากมีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท ๖ - ๑๒ เดือน ในธนาคารพาณิชย์เป็นร้อยละ ๙ และเพิ่มดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารออมสินประเภท ๖ เดือนจาก ๕ เป็น ๖% ต่อปีแล้วประมาณเงินออมผ่านสถาบันการเงินดังกล่าวยิ่งเพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นอุปสรรคในแง่การพัฒนาตลาดหุ้นที่ควรจะมีการปรับปรุง

๒.๒ การลงทุนในหลักทรัพย์คึกคักในแง่ที่ว่าสามารถตัดสินใจเลือกได้หลายแห่ง เพราะแต่ละแห่งมีหนังสือชี้ชวนที่จะแสดงรายละเอียดและฐานะการดำเนินงานของบริษัท

๒.๓ การลงทุนในหลักทรัพย์เสี่ยงน้อยกว่าลงทุนใน "ตลาดการเงินที่ไม่เป็นทางการ" เช่น ใ้หูกเงิน หรือในบางกรณีสามารถนำหลักทรัพย์ดังกล่าวประกันเงินกู้จากสถาบันการเงินได้อีกด้วย

นโยบายและมาตรการที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดทุนในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓

สำหรับประเทศไทยนั้น ความต้องการตลาดทุนได้มีมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการลงทุนส่วนเอกชนให้มากขึ้น แต่เพราะเหตุว่าในแผนพัฒนาฉบับที่ ๑ เป็นการเริ่มต้นของกิจการต่าง ๆ หลายด้าน การพัฒนาเรื่องตลาดทุนจึงไม่มีความคืบหน้ามากนัก

ครั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๒ รัฐบาลได้เน้นเรื่องการลงทุนของเอกชนมากยิ่งขึ้น ตลาดทุนจึงถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษากันจริงจังกว่าในระยะของแผน ฯ ฉบับที่ ๑ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนเอกชน สาขาสถาบันการเงินขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ (มีนายสมหมาย สุนทรະกฤต รมช. กระทรวงการคลังคนปัจจุบัน ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการช่วยราชการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธาน) และในที่สุดไควาจารย์ศาสตราจารย์ ซิดนีย์ เอ็ม รอบบินส์ (Sidney M. Robbins) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบียมาเป็นผู้เชี่ยวชาญวางโครงการพัฒนาตลาดทุน ซึ่งศาสตราจารย์ไควาเดินทางมาประเทศไทยระหว่าง ๒๕ เมษายน - ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๒ ครั้งหนึ่งและ ๑๘ กรกฎาคม - ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๓ อีกครั้งหนึ่ง นอกจากนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๒ คือคณะทำงานโครงการพัฒนาตลาดทุน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาตลาดทุนบรรลุผลเร็วยิ่งขึ้น กระทรวงการคลังโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ตั้งคณะกรรมการจัดตั้งตลาดหุ้นขึ้น เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๑๓ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในระหว่างแผนพัฒนาฉบับที่สองได้มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดทุนเพิ่มมากขึ้น

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๓ นี้ได้มีการดำเนินการคืบหน้าต่อไปอีกหลายอย่าง เช่นการเริ่มปรับปรุงกฎหมาย การออกกฎหมายกำกับสถาบันการเงิน และอื่น ๆ ตามมาตรการที่วางไว้ และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับตลาดหุ้น และตลาดเงินทุนขึ้นเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๑๖ ซึ่งประกอบด้วย

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	ประธาน
๒. ปลัดกระทรวงการคลัง	รองประธาน
๓. ผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงพาณิชย์หรือผู้แทน	กรรมการ
๕. ผู้จัดการทั่วไปบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน	กรรมการ
๖. เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือผู้แทน	กรรมการ
๗. อธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้แทน	กรรมการ
๘. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังหรือผู้แทน	กรรมการ
๙. เลขาธิการคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์การของรัฐหรือผู้แทน	กรรมการ
๑๐. ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง	กรรมการและเลขาธิการ
๑๑. นาย ศุภชัย แก้วเจริญ	กรรมการและเลขาธิการ

คณะกรรมการคณะนี้จะทำหน้าที่ยกร่างกฎหมายจัดตั้งตลาดหุ้น พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับตลาดหุ้น เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมตลาดหุ้นและการซื้อขายหลักทรัพย์ เสนอแนะนโยบายและสนับสนุนให้มีการนำหลักทรัพย์เข้ามาซื้อขายในตลาดหุ้นและเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) เกี่ยวกับการพัฒนา

ตลาดหุ้นในประเทศ ๒/ (คณวาท ก.)

ตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ ๒ มาจนถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๓ รัฐบาลได้เน้นให้มีการพัฒนาภาคเอกชนมากขึ้น เช่นในแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ ต้องการเงินทุนเพื่อพัฒนาภาคเอกชนถึง ๑๓๑,๐๐๐ ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนจากนิติบุคคลและเอกชนเองถึง ๘๖,๓๐๐ ล้านบาท เงินทุนผ่านทางสถาบันการเงินมีมูลค่า ๒๐,๔๕๐ ล้านบาท โดยเฉพาะผ่านทางตลาดเงินและตลาดทุนมีเพียง ๒,๕๐๐ ล้านบาทเท่านั้น

เปรียบเทียบแหล่งที่มาของเงินลงทุน
ส่วนเอกชนระหว่างแผนพัฒนาฉบับที่ ๒ และฉบับที่ ๓

(หน่วยล้านบาท)

	แผนพัฒนาฉบับ ที่ ๒	แผนพัฒนาฉบับ ที่ ๓
นิติบุคคลและเอกชนในประเทศ	๖๕,๐๐๐	๘๖,๓๐๐
แหล่งต่างประเทศ	๔๘,๕๐๐	๑๓,๘๕๐
สถาบันการเงิน	๓,๖๐๐	๒๐,๔๕๐
ธนาคารพาณิชย์	๑๐,๐๐๐	๑๒,๕๐๐
ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ	๕๐๐	๓,๒๕๐
บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมฯ	๔๐๐	๑,๓๐๐
สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมฯ	๑๐๐	๓๐๐
กิจการประกันชีวิต	๑๕๐	๒๐๐
ตลาดเงินและตลาดทุนและอื่นๆ	๓๕๐	๒,๕๐๐
	๑๑๘,๑๐๐	๑๓๑,๐๐๐

จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินและตลาดทุนสามารถระดมเงินได้จำนวนจำกัดทางรัฐบาลจึงมีนโยบายและมาตรการเพื่อปรับปรุงนโยบายและมาตรการที่สำคัญ เกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันการเงินนั้น จะมุ่งสนับสนุนให้สถาบันการเงินประเภทต่าง ๆ ขยายการดำเนินงานเพื่อระดมเงินที่อยู่นอกสถาบันการเงินเข้าสู่สถาบันการเงินเพื่อนำไปใช้ลงทุนให้เป็นประโยชน์มากขึ้น มาตรการต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ มีดังนี้คือ

๑. การตรากฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินมีบทบาทในตลาดเงิน
๒. กำกับดูแลตลาดทุนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สาธารณชนได้เกิดความมั่นใจว่าการลงทุนของตนได้รับความคุ้มครอง โดยการดำเนินงานของรัฐ
๓. ดำเนินการให้มีกฎหมายมหาชน เพื่อเป็นแนวทางและขอบเขตการดำเนินงานของบริษัทมหาชน
๔. แก้ไขความเหลื่อมล้ำในด้านการจัดเก็บภาษีและพิจารณาสิทธิประโยชน์ในด้านการภาษีและอื่น ๆ เพื่อจูงใจและส่งเสริมให้ตลาดเงินและตลาดทุนเป็นกลไกสำคัญในการระดมเงินออมของเอกชนมาใช้ลงทุนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

รายละเอียดและการดำเนินงานของทางการเท่าที่ทำมาแล้วและกำลังจัดทำจนถึงปัจจุบันจะได้กล่าวไว้ในบทที่ ๔.